

Магістр 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДУ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Узагальнено методи оптимізації грошових потоків залежно від виду діяльності підприємства. Запропоновано критерії оптимізації грошових потоків для операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Визначено особливості впровадження методів оптимізації грошових потоків на підприємстві.

Аннотация. Обобщены методы оптимизации денежных потоков в зависимости от вида деятельности предприятия. Предложены критерии оптимизации денежных потоков для операционной, инвестиционной и финансовой деятельности. Определены особенности внедрения методов оптимизации денежных потоков на предприятии.

Annotation. The methods of optimizing cash flow, depending on the type of business have been generalized. The criteria for optimization of cash flows for operating, investment and financing activities have been offered. The features of introducing the methods of optimization of cash flows at an enterprise have been defined.

Ключові слова: грошові кошти, грошовий потік, оптимізація грошових потоків, управлінські рішення, фінансовий стан підприємства, ліквідність та платоспроможність.

Відповідно до сучасних умов розвитку економіки вітчизняних підприємств управління грошовими потоками та їх аналіз є важливими складовими фінансового планування. Функціонування грошових потоків підприємств характеризується постійним їх кругообігом, під час якого вони можуть перебувати у будь-який час на різних стадіях, завдаючи зміни як у джерелах формування, так і в їх розміщенні. Динаміка грошових потоків надає змогу зосереджуватися на структурному формуванні джерел господарств і напрямках їх раціонально збалансованого розміщення. Цей процес становить форму організації на підприємствах здійснення оптимізації грошових потоків.

Оптимізації грошових потоків присвячено науковій праці таких відомих вчених-економістів, як: Ковальов В. В., Лігоненко Л. О., Поддєрьогін А. М., Ситник Г. В., Бланк І. О. та ін. [1 – 4]. Оцінюючи вагомий науковий внесок у процеси дослідження, необхідно звернути увагу на недостатність вирішення питань управління оптимізаційним рівнем руху грошових потоків, унаслідок чого виникає потреба їх наукового обґрунтування із відпрацюванням певних методів оптимізації.

Метою статті є узагальнення сутності грошових потоків на підприємстві та обґрунтування вибору методу оптимізації грошових потоків залежно від виду діяльності підприємства.

За визначенням Лігоненко Л. О. та Ситник Г. В., грошові потоки підприємства – це система розподілених надходжень та видатків грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю й супроводжують рух вартості, володіючи зовнішньою ознакою функціонування підприємства [2, с. 16]. Концепція, запропонована цими авторами, передбачає дослідження грошових потоків підприємства в рамках антикризового управління.

Бланк І. А. визначає грошовий потік підприємства як сукупність розподілених надходжень і виплат грошових коштів за окремими інтервалами періоду часу, що пов'язаний із факторами часу, ризику й ліквідності [4, с. 17]. У цьому визначенні автор розглядає грошовий потік, виходячи з елементів грошового балансу, але при цьому розглядає його як єдність надходження й витрат за певний час.

Поддєрьогін А. М. вважає, що грошовий потік можна визначити як сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями) [3]. Отже, автор потік грошових ресурсів пов'язує з конкретним періодом часу й визначає його як різницю між всіма коштами, які надійшли на підприємство й були їм виплачені за цей період.

Підсумувавши всі визначення науковців, можна зробити висновок, що грошовий потік – це: по-перше, сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів у ході фінансово-господарської діяльності; по-друге, показник здатності підприємства покривати свої витрати, погашати зобов'язання своїми ресурсами та ефективно використовувати кошти для їхнього примноження.

Оптимізація грошових потоків передбачає вибір найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення господарської діяльності.

Збалансування та оптимізація відбуваються завдяки виявленню резервів, що дають змогу зменшити залежність підприємства від зовнішніх джерел залучення грошових коштів, забезпеченню рівномірності витрачання грошових коштів у часі та за обсягами, збільшення суми та якості чистого грошового потоку, а також впливу на фінансовий цикл підприємства [5, с. 149].

Важливою передумовою оптимізації грошових потоків є їх визначення відповідно до основних видів діяльності підприємства, вивчення факторів, які впливають на їх об'єм, та методів їх оптимізації.

У таблиці наведено оптимізацію грошових потоків відповідно до видів діяльності підприємства.

Методи оптимізації грошових потоків

Грошовий потік від виду діяльності	Фактори впливу	Метод оптимізації
Операційна діяльність	Господарський (життєвий) цикл; тривалість операційного циклу; сезонність виробництва; амортизаційна політика	Метод оптимізації в часі; метод оптимізації поточних товарних запасів – модель Уілсона; метод управління ліквідністю (залишком грошових коштів на розрахунковому рахунку) – модель Баумоля – Тобіна
Фінансова діяльність	Кон'юнктура товарного та фінансового ринків; система оподаткування; умови кредитування; доступність видів кредиту; система розрахункових відносин із контрагентами; можливість отримання безповоротного фінансування	Метод максимізації чистого грошового потоку; метод оптимізації середнього залишку грошових активів – модель Міллера – Орра
Інвестиційна діяльність	Інвестиційна привабливість підприємства; рівень інфляції; управлінські здібності персоналу; рівень інвестиційного ризику; інвестиційна інфраструктура; зменшення або збільшення кількості викуплених власних акцій підприємства	Метод оптимізації за обсягами; метод визначення оптимізації залишку грошових активів – модель Стоуна

Методи оптимізації грошових потоків на підприємстві, які наведені в таблиці, враховують такі положення:

- метод оптимізації в часі – розроблення графіків закупівлі сировини, податкових платежів, матеріалів та врівноваження їх із термінами реалізації продукції, встановлення порядку здійснення розрахункових операцій;
- метод оптимізації поточних товарних запасів передбачає використання моделі Уілсона (алгоритм, який визначає оптимальний розмір товару, що замовляється, і який дозволяє мінімізувати загальні змінні витрати, пов'язані із замовленням і зберіганням запасів);
- метод управління ліквідністю передбачає використання моделі Баумоля – Тобіна (алгоритм, що дозволяє визначити оптимальну частоту поповнення й оптимальний розмір залишку коштів, при яких сукупні втрати будуть мінімальними);
- метод максимізації чистого грошового потоку – підвищення ефективності використання ресурсів та прискорення фінансового циклу підприємства;
- метод оптимізації середнього залишку грошових активів передбачає використання моделі Міллера – Орра (алгоритм, що дозволяє оптимізувати величину середнього та максимального залишків грошових активів підприємства з урахуванням обсягу його платіжного обороту та вартості обслуговування короткотермінових фінансових вкладень);
- метод оптимізації за обсягами – залучення стратегічних інвесторів з метою збільшення обсягу власного капіталу, проведення додаткової емісії акцій, продажу частини фінансових інвестиційних інструментів та здавання в оренду обладнання, будівель, які не використовуються; залучення пільгових кредитів;
- метод визначення оптимізації залишку грошових активів передбачає використання моделі Стоуна (алгоритм, що дозволяє визначити величину верхньої грошової межі, двоконтрольні та внутрішні ліміти грошових активів).

Оптимізація грошових потоків сприяє підвищенню їхньої ефективності в майбутньому періоді, забезпечує фінансову рівновагу підприємства у процесі його стратегічного розвитку, який значною мірою залежить від різноманітності грошових потоків та їх синхронізації в часі та об'ємі.

Таким чином, у рамках дослідження були визначені методи оптимізації грошових потоків на підприємстві залежно від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що сприяє вивільненню грошових коштів, формуванню додаткових фінансових ресурсів, забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. Результати та дослідження сприятимуть підвищенню ефективності управлінських рішень щодо управління грошовими потоками на підприємстві.

Наук. керівн. Усенко Н. М.

Література: 1. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 768 с.
 2. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками: навч. посібн. / Л. Лігоненко, Г. Ситник. – К. : КНТЕУ, 2005. – 255 с.
 3. Поддєрьогін А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмержицький // *Фінанси України*. – № 11. – 2007. – С. 119–127.
 4. Бланк І. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И. А. Бланк. – К. : Эльга ; Ника-Центр, 2003. – 468 с.
 5. Васюк Н. В. Управління, аналіз та оптимізація грошових потоків: теорія і методологія / Н. В. Васюк // *Вісник Дніпропетровського університету*. – Серія "Економіка". – 2011. – № 5(4). – С. 114–150.
 6. Герасимов А. А. Усовершенствование классификации денежных потоков в целях оперативного управления платежеспособностью / А. А. Герасимов // *Економіка промисловості*. – 2010. – № 4(30). – С. 12–15.
 7. Китаєва Ж. В. Методика обчислення грошових потоків надходжень і витрат / Ж. В. Китаєва // *Фінанси України*. – 2009. – № 3. – С. 21–26.
 8. Олійник О. О. Управління процесом оптимізації грошових потоків агропромислових підприємств / О. О. Олійник // *Економіка та управління підприємствами*. – 2010. – № 3. – С. 59–63.

